

АНАЛІЗ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ РИНКУ ДОБРОВІЛЬНОГО МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Журавка О. С.,

*к.е.н., доц., доцент кафедри фінансових технологій та підприємництва
Сумський державний університет, м. Суми
вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007, Україна
o.zhuravka@biem.sumdu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-1548-1674>*

Босак І. Л.,

*студент, Сумський державний університет, м. Суми
вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007, Україна
irina.bosak1310@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-3115-6764>*

Кубах Т. Г.,

*к.е.н., доц., доцент кафедри фінансових технологій та підприємництва
Сумський державний університет, м. Суми
вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007, Україна
t.kubakh@biem.sumdu.edu.ua
<http://orcid.org/0000-0003-3810-6380>*

Мордань Є. Ю.,

*к.е.н., доц., старший викладач кафедри фінансових технологій та підприємництва
Сумський державний університет, м. Суми
вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007, Україна
y.mordan@biem.sumdu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-3942-1262>*

У статті проведено дослідження тенденцій розвитку вітчизняного ринку добровільного медичного страхування. Було визначено, що в умовах недостатнього бюджетного фінансування системи охорони здоров'я та низької якості медичного обслуговування в Україні зростає значення позабюджетних джерел фінансування. Сфера охорони здоров'я потребує негайного реформування та пошуку альтернативних каналів фінансування для того щоб медичні послуги були доступні для всіх верств населення а також мали високу якість. На основі аналізу показника витрат «з власних кишень» населення на медичне обслуговування було обґрунтовано, що медичне страхування може стати перспективним джерелом додаткового фінансування сфери охорони здоров'я в Україні. Наступним кроком було проаналізовано частку медичного страхування на страховому ринку Європи, виявлено його значущість та зростання попиту за останні роки. Дослідження особливостей розвитку вітчизняного ринку добровільного медичного страхування здійснено у наступній логічній послідовності: розглянуто частку медичного страхування на страховому ринку України, проаналізовано динаміку страхових премій та страхових виплат в загальному за медичним страхуванням та за його різновидами. Також в роботі було оцінено діяльність страховиків у галузі добровільного медичного страхування. Було встановлено, що лідерами ринку добровільного медичного страхування є такі страхові компанії, як: «УНІКА», «ПРОВІДНА», «ІНГО», «АРХ», «АЛЬФА-СТРАХУВАННЯ». Серед

основних переваг наведених страховиків є різноманітність продуктів медичного страхування, які є доступними для різних верств населення та включають значний перелік страхових випадків. У статті також було побудовано прогноз основних показників ринку добровільного медичного страхування України на наступні три роки. Прогнозні показники свідчать про позитивний розвиток сегменту добровільного медичного страхування в Україні та ще раз вказують на перспективну можливість фінансування медицини за використання добровільного медичного страхування. Результати проведеного дослідження можуть бути корисними для спеціалістів, економістів-науковців страхової та медичної галузі.
Ключові слова: медичне страхування, страховий ринок, фінансування медицини, безперервне страхування здоров'я, страхування медичних витрат, рейтинг страховиків.

DOI:10.21272/1817-9215.2022.2-05

ВСТУП

На сьогодні одним з найважливіших факторів для громадян є забезпечення їх повним пакетом соціальних послуг і, в тому числі, якісними медичними послугами.

Ще від часів Радянського Союзу Україною було успадковано бюджетну модель фінансування галузі охорони здоров'я. Але на жаль на сьогодні бюджетних ресурсів не достатньо для повноцінного забезпечення всіх верств населення медичними послугами.

В останні роки в Україні дуже гостро постало питання щодо пошуку додаткових фінансових потоків, які можна залучити в галузь охорони здоров'я. Саме тому з 2016 року в Україні розпочалося впровадження медичної реформи. На сьогодні Україна є державою з низьким показником тривалості життя, високим показником смертності, має значний відсоток людей похилого віку. Всі ці фактори потребують уваги та відповідного фінансування. З цією метою доцільно розглядати тенденції ринку добровільного медичного страхування і можливості його розвитку в майбутньому. Бо саме запровадження страхової медицини зможе забезпечити доступність медичних послуг для всіх, а головне – за умови зниження навантаження на бюджет країни та на сферу соціального забезпечення населення.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Опрацьований обсяг літератури вказує на актуальність теми аналізу ринку добровільного медичного страхування серед вітчизняних науковців. Це пов'язано з проблемами медичного забезпечення населення та в цілому з фінансуванням медицини на території України. Також більшість науковців розглядає добровільне медичне страхування як перспективне додаткове джерело фінансування галузі охорони здоров'я, особливу актуальність тема отримала у зв'язку з проведенням медичної реформи в Україні.

Третяк Д.[1] та Самошкіна І. [2]. в своїх роботах визначають теоретичні аспекти розвитку та значення медичного страхування в Україні, як форми соціального захисту населення. Значна частка науковців приділяє увагу вивченню зарубіжного досвіду використання добровільного медичного страхування та можливостей збільшення фінансування вітчизняної системи охорони здоров'я, оскільки Україна має велику кількість не вирішених питань в цій галузі. Вивченням цього питання займалися: Журавка Ф., Журавка О., Бондаренко Є.[3], Кобзар І., Сокирко О.,[4]. В свою чергу Сова О [5]. детально проаналізувала ринок добровільного медичного страхування та запропонувала заходи, які сприятимуть розширенню галузі медичного страхування в Україні. Гатауліна Е. [6] провела аналіз показників страхових компаній, які є лідерами у галузі добровільного медичного страхування.

Не дивлячись на значну кількість дослідження в обраній тематиці. Невирішеними залишається питання прогнозу розвитку добровільного медичного страхування на страховому ринку України.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою роботи є детальний аналіз ринку медичного страхування України, розрахунок прогнозних значень основних показників розвитку ринку медичного страхування.

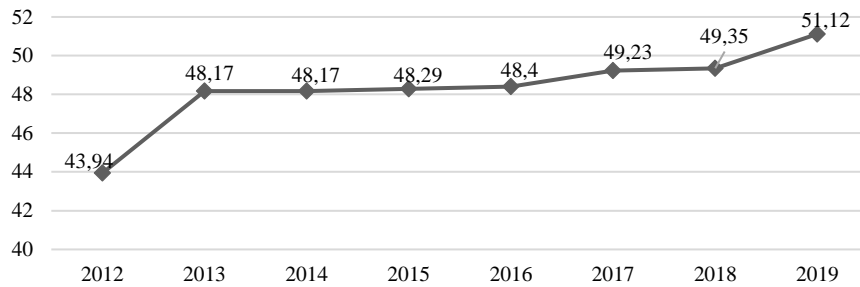
МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У процесі дослідження використовувались методи економічного, системного і порівняльного аналізу та синтезу. При обробці даних використовувались розрахунково-аналітичні, статистичні, графічні та метод рейтингової оцінки.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

В періоди нестійкого соціально-економічного становища в країні громадяни всіх верств населення бажають мати гарантії хоча б у можливості вчасно та якісно отримувати необхідну медичну допомогу. Відповідно для забезпечення цих соціальних гарантій та постійного їх покращення потрібне відповідне фінансове забезпечення. Фінансування медицини в різних країнах світу мають свої особливості.

Серед основних моделей фінансування галузі охорони здоров'я є моделі: Бісмарка (страхова медицина), Беверіджа (перевага надається бюджетному фінансуванню медицини) та приватна (оплата медичних послуг переважно здійснюється за рахунок власних коштів та приватного медичного страхування). В Україні діє бюджетна модель фінансування, тобто галузь охорони здоров'я має фінансування за рахунок державного бюджету. Оскільки бюджет країни є обмеженим і має багато напрямлень для його реалізації, сфера охорони здоров'я отримує не достатньо фінансових ресурсів щоб забезпечити новітнє обладнання, відповідну кількість медичних закладів та постійне підвищення кваліфікації працівників. Саме через це більшість населення на сьогодні користується приватними медичними послугами, які повністю оплачуються за власні кошти громадян. На рисунку 1 наведено витрати на медичні послуги з власних кишень громадян України.

*Рисунок 1 – Прямі витрати домогосподарств (витрати з власної кишені) в загальних витратах на охорону здоров'я в Україні, %
Джерело: побудовано авторами на основі даних [7]*

За даними Всесвітнього банку витрати з власної кишені на медицину в Україні з кожним роком зростають. За аналізований період значення цього показника свідчить, що близько половини витрат на оплату медичних послуг та ліків населення оплачує за власний кошт. У 2019 році цей показник становить 51,12%, що на 7,18% більше, ніж на початок аналізованого періоду. У країн-сусідів України значення цього показника значно менше. На 2019 рік витрати на охорону здоров'я з власної кишені громадян у Білорусії становлять 25,69%, у Польщі – 20,44%, у Словаччині 19,16%, у Молдові – 35,69%, у Румунії – 18,88%, в Угорщині – 28,16%. Отже, можемо зробити висновок що галузь охорони здоров'я України має неналежний рівень бюджетного фінансування аби повністю покрити всі витрати та потребує залучення додаткових фінансових потоків, і саме розвиток ринку добровільного медичного страхування (ДМС) може стати частковим вирішенням цієї проблеми. Треба також зауважити, що за останні роки погляди українців змінилися відносно того, що медичні послуги є виключно турботою держави. В Україні наразі більшість населення незадоволені медичним обслуговуванням, а згідно до опитування соціальної служби «Рейтинг» – на 2021 рік 60% опитаних українців вважають, що для підвищення якості медичного обслуговування медицина має бути частково безоплатною а частково платною, тобто більшість населення готова платити за медичні послуги. Отже аналіз та прогноз розвитку ДМС є актуальним питанням для нашої країни.

З 2016 в Україні розпочалася реформа медичної галузі, вона має не значні темпи розвитку через нестійку фінансово-економічну ситуацію в країні. Її суть полягає в запровадженні на території України бюджетно-страхової медицини, яка в свою чергу вирішуватиме ряд питань актуальних для України. Зокрема, медична реформа передбачає, що медичні послуги значно зростуть в якості, буде працювати принцип соціальної доступності, бо всі громадяни матимуть змогу отримати необхідне медичне обслуговування, відбудеться перехід на міжнародні стандарти лікування, автономізація закладів медичних послуг тощо. Все це обумовлює наявність значного

потенціалу до подальшого розвитку ринку медичного страхування та ринку страхування в цілому. Крім того, на думку багатьох дослідників, побудова в Україні бюджетно-страхової концепції системи охорони здоров'я є нагальною проблемою і ринок добровільного медичного страхування слід розглядати, як додаткове джерело фінансування медицини.

Більшість розвинутих країн світу використовують добровільне медичне страхування, тому розглянемо детальніше частку ДМС на страховому ринку Європи. (рис. 2).

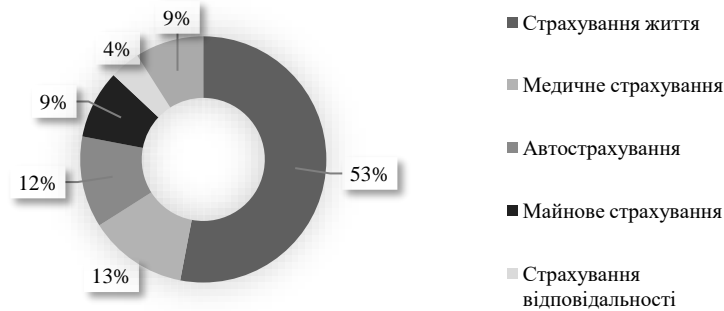

Рисунок 2 – Структура валових страхових премій страхового ринку Європи, 2020 рік, %

Джерело: побудовано авторами на основі даних [8]

Медичне страхування у структурі страхового ринку Європи на 2020 рік складає 13%, поступаючись при цьому тільки страхуванню життя. За останні роки медичне страхування в Європі збільшує свою значущість на страховому ринку, його частка у 2018 р. та 2019 році становила 11,4% та 12% відповідно. Слід відміти, що серед країн Європи найбільші частки ДМС зафіксовані у Нідерландах –64%, Німеччині –19,6% та Іспанії –13,2% .

В Україні за останні роки частка медичного страхування у структурі страхового ринку зростає, відповідно до росту попиту на приватні медичні послуги. Детальніше частку медичного страхування на страховому ринку України вказано на рисунку 3.

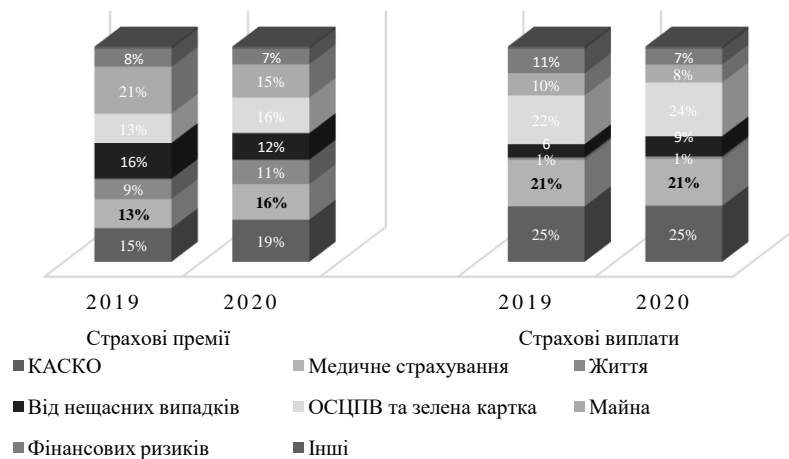

Рисунок 3 – Структура страхових премій та виплат за видами страхування
Джерело: побудовано авторами на основі даних [10, 9]

В структурі страхового ринку України вагомі частки притаманні таким видам страхування як: КАСКО, медичне страхування, ОСЦПВ, Зелена карта та страхування майна. У 2020 році 16% страхових премій припадає на премії ДМС, в порівнянні з 2019 році їх частка збільшилася на 3%. У структурі валових страхових виплат в період з 2019 до 2020 року ДМС мало сталі значення на рівні 21%. Відзначимо, що у структурі страхового ринку України медичне страхування відзначається постійним зростанням попиту серед населення України. Частка медичного страхування у загальній структурі валових премій ринку страхування України на протязі досліджуваного періоду зросла з 9,1 до 19,5 %. За період темп приросту показника становить 46,6%. (рис. 4)

Рисунок 4 – Частка медичного страхування у валових преміях страхового ринку України

Джерело: побудовано авторами на основі даних [10, 9]

На наступному етапі детальніше розглянемо основні показники розвитку ринку медичного страхування за період з 2012 до 2021 року.

Рисунок 5 – Динаміка основних показників розвитку добровільного медичного страхування, млн. грн

Джерело: побудовано авторами на основі даних [10, 9]

Розглянемо основні тенденції розвитку ринку добровільного медичного страхування в Україні. Аналіз представлених даних на рисунку 4 свідчить про постійне щорічне зростання валових страхових премій і відповідно страхових виплат з добровільного медичного страхування. Ринок динамічно зростає навіть не

зважаючи на соціально-економічну кризу в Україні, спричинену воєнним конфліктом на сході країни, та економічну кризу викликану світовою пандемією COVID-19.

Про значний розвиток медичного страхування свідчить постійне зростання премій медичного страхування, їх значення за період з 2012 до 2021 року зросло на 26,4%. Важливо зазначити, що добровільне медичне страхування останніми роками є лідером в сегменті ринку особистого страхування: частка медичного страхування перевищує частки страхування життя та страхування від нещасних випадків. Це свідчить про значний інтерес та зростання попиту українців на страхові медичні послуги. Рівень виплат з медичного страхування значно вище за середній по ринку і останніми роками він має тенденцію до зниження.

З проведеного аналізу, можемо зробити висновок, що ринок медичного страхування активно розвивається, частка медичного страхування на страховому ринку України є достатньо високою порівняно з іншими видами особистого страхування, проте обсяг ринку медичного страхування залишається неспівставно малим. Наявність полісу медичного страхування в Україні є скоріш виключенням, а не правилом серед населення. Поліси ДМС можуть дозволити собі лише забезпечені громадяни країни. Як зазначають результати досліджень близько 90 % громадян України не мають полісу медичного страхування. Значною перешкодою для розвитку добровільного медичного страхування серед корпоративних клієнтів є відсутність податкових заохочень, адже підприємства сплачують страхові платежі на медичне страхування за рахунок чистого прибутку після оподаткування.

Наступним кроком нашого дослідження розглянемо структуру валових страхових премій за видами добровільного медичного страхування, яку подано в таблиці 1.

Таблиця 1 – Структура валових страхових премій за видами добровільного медичного страхування

Вид медичного страхування	2017 р.		2018 р.		2019 р.		2020 р.		9 місяців 2021 р	
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%
Безперервне страхування здоров'я	2881,3	69	3486,7	65,5	4470,3	63,5	5300,5	72,4	5028,6	67,6
Страхування здоров'я на випадок хвороби	405,1	9,7	491,8	9,2	684,1	9,7	906,9	12,4	835,1	11,2
Страхування медичних витрат	891,0	21,3	1345,9	25,3	1885,5	26,8	1110,5	15,2	1568,9	21,2
Всього	4177,4	100	5324,4	100	7039,9	100	7317,8	100	7432,6	100

Джерело: побудовано авторами на основі даних [10, 9]

Протягом досліджуваного періоду структура медичного страхування майже не змінюється. Найбільшим попитом на ринку добровільного медичного страхування користується безперервне медичне страхування, яке є послугою комплексного медичного страхування з широким набором страхових ризиків та переліком медичних послуг. Його частка значно більша за інші види ДМС і має найбільше значення у 2021 році – 67,6%.

На другому місці знаходиться страхування медичних витрат, частка якого коливається від 21,3% у 2017 р. до 26,8 % у 2019 р. і мала суттєве зниження до 15,2% у 2020 р., але вже в 2021 році спостерігаємо збільшення частки цього виду медичного страхування. Страхування медичних витрат є короткостроковим видом медичного страхування для особи яка перебуває за межами країни, в якій проживає постійно. Зменшення попиту на страхування медичних витрат у 2020 році пояснюється обмеженням закордонних подорожей громадян України у зв'язку з карантинним заходами, викликаними пандемією COVID-19.

Страховання здоров'я на випадок хвороби займає найменшу частку ринку медичного страхування, прослідковується зменшення показника протягом 2014-2019 років і суттєве зростання у 2020 та 2021 році – 12,4 % та 11,2% відповідно. Це можна пояснити появою на страховому ринку нових страхових продуктів для індивідуальних та корпоративних клієнтів з покриттям ризику захворювання на COVID-19, які мали попит на ринку з 2020 року.

Отже, ринок ДМС є достатньо об'ємним і з кожним роком займає все більшу частку на загальному страховому ринку нашої країни, але на нього спричиняють значний вплив всі соціальні-економічні події, які відбуваються в країні.

З кожним роком попит на страхову медицину в Україні зростає і відповідно страховики, які проводять діяльність на території нашої країни розширюють спектр страхових продуктів, тому на наступному кроці розглянемо рейтинг страхових компаній, що проводять страхування з ДМС в Україні та частку ДМС у структурі їх страхових портфелів.

Таблиця 2 – Рейтинг страхових компаній України з добровільного медичного страхування, 2020 рік

Позиція рейтингу	Страхова компанія	Валові премії ДМС, тис. грн	Валові виплати ДМС, тис. грн	Рівень страхових виплат, %	Частка ДМС в структурі страхового портфеля страхової компанії, %
1	Уніка	696 200	396 772	56,99	27,90
2	Провідна	602 602	364 674	60,52	71,64
3	Інго	440 607	230 910	52,41	26,78
4	ARX	348 788	161 894	46,42	13,01
5	Альфа-страхування	334 517	196 353	58,70	29,07
6	NGS	223 327	103 864	46,51	99,83
7	УСГ	222 377	130 884	58,86	11,62
8	Країна	208 294	133 087	63,89	37,84
9	ТАС СГ	202 246	113 585	56,16	9,98
10	PZU Україна	166 134	89 195	53,69	11,18

Джерело: побудовано авторами на основі даних [11]

Провідною компанією на страховому ринку України є страхова компанія «Уніка», яка також обіймає лідерську позицію в рейтингу компаній з проведення добровільного медичного страхування. Частка ДМС у структурі страхового портфелю компаній різна і коливається від 9,98% до 99,83%. Такі страхові компанії, як «ТАС СГ», «PZU Україна», «УСГ», «ARX» та «Уніка», не дивлячись на лідерські позиції ринку добровільного медичного страхування, мають невисоку частку добровільного медичного страхування в структурі своїх страхових портфелів – на рівні 10%-30%. Але також треба зазначити, що на страховому ринку є страховики, які спеціалізуються на медичному страхуванні: «Провідна» та «NGS», у них частки медичного страхування складають 71,64% та 99,83% відповідно. Рівень виплат по добровільному медичному страхуванню в страховиків-лідерів зафіксовано на рівні від 46,42% до 60,52%.

Для розуміння можливостей розвитку медичного страхування на страховому ринку України, побудуємо прогноз премій та виплат медичного страхування на 2021-2025 рр. Для побудови прогнозних значень на наступні 5 років нами було побудовано 3 прогнози, а саме: на основі середнього абсолютного приросту, середнього темпу зростання та кривої зростання. Згідно до критеріїв оцінки прогнозу найточнішими виявилися прогнозні значення побудовані на основі середнього абсолютного приросту (рисунк 6).

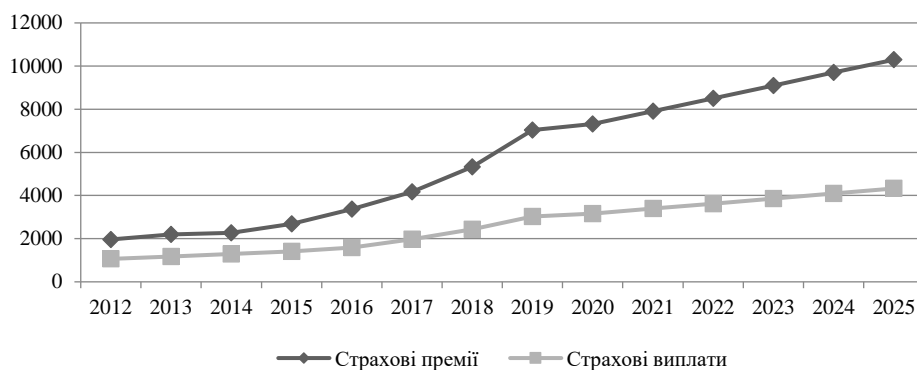

Рисунок 6 – Прогнозні показники страхових премій та виплат ринку медичного страхування на основі середнього абсолютного приросту
Джерело: побудовано авторами на основі даних [10, 9]

Після проведеного розрахунку можемо стверджувати, що добровільне медичне страхування на наступні 5 років матиме стрімкі позитивні тенденції розвитку. Нарощення обсягів премій та виплат з медичного страхування є досить стрімким, що вимагає від влади приділити більшої уваги розвитку медичного страхування зокрема та страхового ринку в цілому, особливо ці питання набувають актуальності під час здійснення медичної реформи в Україні, метою якої є також розвиток страхової медицини в країні.

ВИСНОВКИ

Проведений аналіз ринку добровільного медичного страхування дає змогу зробити наступні висновки:

- Не зважаючи на те, що в Україні діє бюджетна модель фінансування галузі охорони здоров'я, населення майже половину своїх потреб у медичному обслуговуванні оплачує із власних кишень. Враховуючи світовий досвід, необхідно розвивати страховий механізм фінансування охорони здоров'я і ринок добровільного медичного страхування має великий потенціал.

- У структурі страхового ринку Європи медичне страхування займає 13%. В Україні за останні роки частка медичного страхування зростає, на 2020 рік становить близько 20%.

- Найбільшим попитом на ринку добровільного медичного страхування користується безперервне медичне страхування, яке є послугою комплексного медичного страхування з широким набором страхових ризиків та переліком медичних послуг. Його частка превалює над іншими видами медичного страхування і має найбільше значення у 2020 році – 72,4%.

- Страхові компанії впроваджують все більше нових продуктів в сфері добровільного медичного страхування. Лідерами в сегменті медичного страхування є такі страхові компанії, як: «Уніка», «Провідна», «ТАС СГ», «PZU Україна», «УСГ», «ARX», «NGS».

- Прогноз основних показників ринку добровільного медичного страхування в Україні свідчить про перспективи розвитку даного виду страхування. Відповідно до прогнозу, побудованого на основі середнього абсолютного приросту премій та виплат, медичне страхування матиме позитивну тенденцію розвитку до 2025 року.

SUMMARY

Zhuravka O., Bosak I., Kubakh T., Mordan Y. Analysis and forecasting of the development of the voluntary health insurance market in Ukraine.

The article examines the development trends of the domestic market of the voluntary health insurance. It was determined that in the conditions of insufficient budgetary financing of the health care system as well as the low quality of medical care in Ukraine, the importance of extra-budgetary sources of financing is growing. The health

sector needs to be reformed immediately, and alternative funding channels sought to ensure that health services are accessible to all sections of the population and are of a high quality. Based on the analysis of the indicator of the cost of "own pockets" of the population for health care, it was argued that health insurance can be a promising source of additional funding for health care in Ukraine. The further step was to analyze the share of health insurance in the European insurance market, its importance, and the growth of demand in the recent years. The study of the peculiarities of the domestic market of voluntary health insurance was carried out in the following logical sequence: the share of health insurance in the insurance market of Ukraine was considered, the dynamics of insurance premiums and insurance payments in general for health insurance and its varieties. The activity of insurers in the field of voluntary health insurance was also evaluated in the work. It was established that the leaders of the voluntary health insurance market are such insurance companies as: "UNICA", "PROVIDNA", "INGO", "ARX", "ALPHA-INSURANCE". Among the main advantages of these insurers is the variety of health insurance products that are available to different segments of the population and include a large list of insured events. The article also provided a forecast of the main indicators of the voluntary health insurance market of Ukraine for the next three years. Forecasts indicate a positive development of the voluntary health insurance segment in Ukraine and once again point to the prospect of financing medicine through the use of voluntary health insurance. The results of this study can be effective for professionals, economists, scientists in the insurance and the medical fields.

Keywords: health insurance, insurance market, medicine financing, continuous health insurance, medical expenses insurance, insurers rating.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Третяк Д. Д. Сутність та соціально-економічне значення медичного страхування. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. №12. С. 43–47
2. Самошкіна І. Д. Становлення та розвиток медичного страхування в Україні. *Причорноморські економічні студії*. Одеса : ПУ Причорноморський НДІ економіки та інновацій, 2020. Вип. 54. С.187–192
3. Zhuravka F., Zhuravka O., Bondarenko E. Voluntary health insurance as a source of funding for the health care system: the world's experience and Ukraine. *Insurance Markets and Companies*. 2020. Vol. 11. P. 61–80. URL: [https://doi.org/10.21511/ins.11\(1\).2020.07](https://doi.org/10.21511/ins.11(1).2020.07) (date of access: 15.04.2022)
4. Sokyrko E. S., Kobzar I. A., Khanaliyeva I. S. The foreign experience in development of medical insurance and possibilities its application in Ukraine. *Economy and Society*. 2018. №19. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-19-171> (date of access: 15.04.2022)
5. Сова О. Ю. Сучасний стан та перспективи розвитку медичного страхування в Україні. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2018. Випуск 49. С. 80–92
6. Гатаулліна Е. І. Тенденції розвитку добровільного медичного страхування в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2018. Випуск 28. Частина 2. С. 45–48
7. Офіційний сайт Світового банку. URL: <https://www.worldbank.org/uk/country/ukraine> (дата звернення: 18.04.2022)
8. European Insurance. URL: <https://www.insuranceeurope.eu/insurancedata> (дата звернення: 18.04.2022)
9. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 19.04.2022)
10. Інформація про стан і розвиток страхового ринку. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері фінансових послуг. URL: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Ohliad-strakhovoho-rynku.html> (дата звернення: 17.04.2022)
11. Insurance Top. URL: https://forinsurer.com/insurancetop_64 (дата звернення: 17.04.2022)

REFERENCES

1. Tretiyak, D. D. (2019). The essence and socio-economic significance of health insurance. *Investments: practice and experience*, 43–47.
2. Samoshkina, I. D. (2020) Formation and development of health insurance in Ukraine *Black Sea Economic Studies*, 54, 187–192.
3. Zhuravka, F., Zhuravka, O., Bondarenko, E. (2020). Voluntary health insurance as a source of funding for the health care system: the world's experience and Ukraine. *Insurance Markets and Companies*, 11(1), 61–80.
4. Sokirko, O. S., Kobzar, I. A., Khanaliyeva (2018). Development of health insurance: foreign experience and possibilities of its use in Ukraine. *Economy and society*, 19, 1139–1144.
5. Sova, O. Yu. (2018). Current state and prospects of health insurance development in Ukraine. *Scientific notes of KROK University*, 49, 80–92.
6. Gataullina, Ye. I. (2018). Trends in the development of voluntary health insurance in Ukraine. *Scientific Bulletin of Kherson State University*, 28(2), 45-48.
7. The World Bank: official website (2022). Retrieved from: <https://www.worldbank.org/uk/country/ukraine>.
8. European Insurance: official website (2022). Retrieved from: <https://www.insuranceeurope.eu/insurancedata>
9. National Bank of Ukraine: official website (2022). Retrieved from: <https://bank.gov.ua>
10. The National Commission for State Regulation of Financial Services: official website (2022). Retrieved from <https://www.nfp.gov.ua/ua/Ohliad-strakhovoho-rynku.html>
11. Insurance Top: official website (2022). Retrieved from : https://forinsurer.com/insurancetop_64